

- Ukraine]. *Ukrainskyi informatsiynyi prostir*, no. 7 (2021): 69-84.
DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(7\).2021.233878](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(7).2021.233878)
- Khalimon, T. M. "Informatsiini tekhnolohii yak platforma efektyvnoho upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv" [Information Technology as a Platform for effective Management of Competitiveness of Enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 4 (2016): 67-74. <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/1367/1300>
- Kolesnikov, A. P., Bilovus, L. I., and Oliinychuk, O. I. "Informatsiyni menedzhment: okremi praktychni aspekty v osviti" [Information Management: Certain Practical Aspects in Education]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, no. 15 (2021): 25-30.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.15.25>
- Onyshchenko, I. M. "Udoskonalennia metodiv obrobky ta zberihannia danykh za dopomohoiu instrumentiv «Big Data» ta Map Reduce" [Improve-

- ment of Methods of Data Processing and Storage with the Help of "Big Data" and Map Reduce Tools]. *Ekonomiko-matematychne modeliuвання sotsialno-ekonomichnykh system*, iss. 22 (2017): 159-178. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/132557/09-Onischenko.pdf?sequence=1>
- Panchyshyn, B. O. "Informatsiine zabezpechennia protsesu upravlinnia na pidpriemstvi v suchasnykh umovakh hospodariuvannia" [Information Support of the Management of the Company in Current Economic Conditions]. *Ekonomika i suspilstvo*, iss. 10 (2017): 326-329. https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/57.pdf
- Purii, H. M. "Informatsiini systemy i tekhnolohii v upravlinni diialnistiu pidpriemstva" [Information Systems and Technologies in the Management of the Enterprise Activity]. *Efektyvna ekonomika*, no. 6 (2019).
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.56>

УДК 338.45.48

JEL: L21; M14

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-290-299>

МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

©2024 ЄРМАКОВ М. А., КАРПЕНКО І. О.

УДК 338.45.48

JEL: L21; M14

Єрмаков М. А., Карпенко І. О. Механізм активізації соціально відповідальної діяльності підприємств в Україні

Метою статті є розробка механізму активізації соціально відповідальної діяльності (СВД), який може бути використаний підприємствами для забезпечення сталого розвитку як кожного конкретного підприємства, так і України загалом. У статті виокремлено ознаки соціальної відповідальності: соціальне явище, наділене конкретно-історичним змістом; свідоме здійснення обов'язку особи перед суспільством; виконання є величчям совісті суб'єкта; невиконання обов'язку передбачає осуд суспільством; містить ініціативний характер; компроміс між суспільними інтересами та індивідуальними цілями; поведінка людей у контексті соціальної відповідальності. Виявлено суб'єкти інституційного стимулювання засад соціально відповідальної діяльності: законодавчі органи; виконавчі органи; міждержавні структури; громадянське суспільство; міжнародні та локальні об'єднання підприємств; профспілки та професійні об'єднання робітників. Визначено напрями СВД підприємств в Україні: підтримка соціальних ініціатив і проєктів; доброчинна діяльність; ефективне залучення громадськості до благодійної діяльності; поліпшення умов праці за допомогою останніх досягнень; створення можливостей для навчання та розвитку молодшого покоління; впровадження альтернативних джерел енергії на виробництвах; поліпшення медичного забезпечення. Досліджено потенційні стимули для програм СВД підприємства: зниження податків; зниження адміністративного тиску; пропозиції з реалізації програм соціальної відповідальності; розширення банку соціальних та інформаційних програм; висвітлення у ЗМІ; більш тісні зв'язки з неприбутковими організаціями. Запропоновано складові елементи процесу активізації СВД підприємств: мотивація та стимулювання. Проаналізовано передумови, що забезпечують ефективну реалізацію механізму активізації СВД підприємства: чітке розуміння призначення та ролі розробленого механізму; форми допомоги (інформаційна, правова та регуляторна); інструменти для забезпечення роботи механізмів, які активують. СВД підприємства; ресурсна підтримка впровадження механізмів активізації СВД підприємства. Розроблено механізм активізації СВД підприємства в Україні, який складається із двох частин: теоретичні засади механізму активізації СВД підприємства та практична реалізація цього механізму.

Ключові слова: соціальна відповідальність підприємств, ознаки соціальної відповідальності, суб'єкти інституційного стимулювання, напрями соціальної відповідальності, стимули соціальної відповідальності, механізм активізації соціальної відповідальності.

Рис.: 6. Табл.: 1. Бібл.: 12.

Єрмаков Максим Анатолійович – здобувач ступеня доктора філософії, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая (пров. Херсонський, 3, Київ, 02660, Україна)

E-mail: max.yermakov@istu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5670-8626>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/KIB-2030-2024>

Yermakov M. A., Karpenko I. O. Mechanism of Actuation of Socially Responsible Activity of Enterprises in Ukraine

The aim of the article is to develop a mechanism for intensifying socially responsible activity (SRA), which can be used by enterprises to ensure sustainable development of both each individual enterprise and Ukraine as a whole. The article allocates the signs of social responsibility: a social phenomenon endowed with a specific historical content; conscious fulfillment of a person's duty to society; execution is a dictate of the subject's conscience; failure to fulfill the duty implies condemnation on the part of society; contains an initiative nature; a trade-off between the public interest and individual goals; people's behavior in the context of social responsibility. The subjects of institutional stimulation of the principles of socially responsible activity are identified as follows: legislative bodies; executive bodies; interstate structures; civil society; international and local associations of enterprises; trade unions and professional associations of workers. The directions of SRA of enterprises in Ukraine are defined as follows: support of social initiatives and projects; charitable activities; effective involvement of the public in charitable activities; improving working conditions with the help of recent achievements; creating opportunities for learning and development of the younger generation; introduction of alternative energy sources in production; improvement of medical care. Potential incentives for the SRA programs of enterprise are studied as follows: tax reduction; reduction of administrative pressure; proposals for the implementation of social responsibility programs; expansion of the bank of social and information programs; media coverage; closer ties with non-profit organizations. The following constituent elements of the process of actuation of the SRA of enterprises are proposed: motivation and stimulation. The prerequisites that ensure the effective implementation of the mechanism for actuating the enterprise's SRA are analyzed: a clear understanding of the purpose and role of the developed mechanism; forms of assistance (informational, legal and regulatory); tools to ensure the operation of the mechanisms, capable of actuation of SRA of the enterprise; resource support for the implementation of mechanisms for actuating the enterprise's SRA. A mechanism for actuating the SRA of an enterprise in Ukraine has been developed, which consists of two parts: the theoretical foundations of the mechanism for actuating the SRA of an enterprise and the practical implementation of this mechanism. **Keywords:** social responsibility of enterprises, signs of social responsibility, subjects of institutional stimulation, directions of social responsibility, incentives of social responsibility, mechanism of actuation of social responsibility.

Fig.: 6. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Yermakov Maksym A. – Applicant for the degree of Doctor of Philosophy, Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University (3 Khersonskyy Ln, Kyiv, 02660, Ukraine)

E-mail: max.yermakov@istu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5670-8626>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/KIB-2030-2024>

Karpenko Iryna O. – Master's Student, State University of Infrastructure and Technologies (9 Kyrylivska Str., Kyiv, 04071, Ukraine)

E-mail: i.karpenko@istu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8592-588X>

Швидкі та серйозні структурні зміни в економіці, що відбуваються під впливом науково-технічного прогресу та глобалізації, є викликом для суспільства. Соціально-економічні процеси стають нестабільними. Соціальні ризики зростають, посилюються та поглиблюються.

Сучасні проблеми не можуть бути вирішені лише ринковими механізмами. Важливо забезпечити регулювання суспільних процесів і не допустити накопичення соціальних деформацій шляхом узгодження інтересів суб'єктів господарювання та суспільства, збалансування соціальних пропорцій і досягнення певних пріоритетів. У цьому аспекті особливого значення набуває питання соціальної відповідальності підприємств за створення належного життєвого середовища.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) перебуває сьогодні в центрі уваги фахівців, але при цьому не є абсолютно визначеною. Функції КСВ, модернізація програм розвитку її соціальної інфраструктури, формування системи соціальних гарантій працівників, упровадження принципів добросовісних відносин від постачальників до спо-

живачів починають відігравати все більшу роль у забезпеченні конкурентоспроможності та досягненні прибутковості підприємств. Роботи багатьох учених присвячені розгляду різних аспектів впровадження корпоративної соціальної відповідальності, зокрема можна виділити роботи таких фахівців, як О. О. Охріменко, Т. В. Іванова [1], Ю. В. Корольова [3], В. Г. Бульба [4], А. М. Колот [6], О. М. Головінов [7], К. П. Ляшук [10], Г. В. Козаченко [11], О. В. Попадюк, О. І. Лучик [12].

Незважаючи на значну кількість публікацій, цей науковий напрям потребує подальшого розвитку. Необхідно сформулювати найкоротші шляхи та можливості для відновлення та нарощування впровадження соціально відповідальної діяльності (далі – СВД) підприємств у складні часи для країни, зокрема розробити та впровадити механізм активізації соціально відповідальної діяльності підприємств в Україні, що актуалізується сучасною воєнно-політичною ситуацією.

Метою статті є розробка механізму активізації соціально відповідальної діяльності, який може бути використаний підприємствами для забезпе-

чення сталого розвитку як кожного конкретного підприємства, так і України загалом.

Розвиток українського бізнесу, інтеграція України у світову економічну систему ставлять перед українськими компаніями нові питання, одне з яких пов'язане з СВД. Військова криза, що набула найбільших масштабів із 24 лютого 2022 року в країні, похитнула незміцнілу українську практику соціально відповідальної діяльності.

Незважаючи на значну кількість публікацій з цієї проблематики, необхідно сформулювати найкоротші шляхи та можливості для відновлення та нарощування впровадження СВД підприємств у складні часи для країни.

Дослідження сучасних тенденцій підприємницької діяльності розвинених країн світу показує, що реалізація принципів соціально відповідального ведення бізнесу стає загальноприйнятою концепцією, обов'язковою для наслідування всіма суб'єктами господарської діяльності незалежно від форми власності або розміру компанії. Цьому сприяє багато чинників та подій міжнародного масштабу. В Україні концепція соціально відповідальної діяльності також поступово набуває поширення.

З кожним роком усе більше українських компаній долучаються до ініціативи соціального (нефінансового) звітування. Проте дослідження сучасного ринку показує, що кількість компаній, що звітують в Україні, залишається незначною порівняно з кількістю таких компаній у розвинених країнах світу.

Криза, що склалася в країні, похитнула незміцнілу українську практику соціально відповідальної діяльності. Знизилися обсяги соціальних інвестицій, загальмувалися проекти: благодійні внески, дотації на допомогу незабезпеченим верствам населення, соціальні програми та ін. Наразі СВД провідних підприємств звузилася до збереження наявних робочих місць.

Для досягнення мети поставлено такі *завдання*:

- ✦ виокремити ознаки соціальної відповідальності;
- ✦ виявити суб'єктів інституційного стимулювання засад СВД;
- ✦ визначити напрями СВД підприємств в Україні;
- ✦ дослідити потенційні стимули для програм СВД підприємства;
- ✦ запропонувати складові елементи процесу активізації СВД підприємств;
- ✦ проаналізувати передумови, що забезпечують ефективну реалізацію механізму активізації СВД підприємства;
- ✦ розробити механізм активізації СВД підприємства в Україні.

Сталий розвиток передбачає збалансованість розвитку економічної, екологічної та соціальної систем і одночасну їх здатність до активації та саморегуляції. Соціальна відповідальність, незалежно від рівня та масштабу дослідження, визначається на глобальному, національному, регіональному та виробничому рівнях. Глобальний рівень розкриває зміст соціальної відповідальності через визначення проблем та умов існування людства та пошук шляхів їх розв'язання завдяки поширенню соціальної інтеграції, спрямованої на забезпечення сталого розвитку незалежно від місця проживання та расової приналежності [1, с. 11].

Соціально відповідальна діяльність розглядається як концепція підприємств, які добровільно вирішують зробити свій внесок у те, щоб суспільство стало кращим, а довкілля чистішим. Ці дії приводять до розвитку нових партнерств і нових сфер відносин: усередині підприємства – пов'язаних із соціальним діалогом, набуттям нових компетенцій і навичок, упровадженням принципу рівних можливостей, прогнозуванням змін і управління змінами; на місцевому та національному рівнях – пов'язане зі зміцненням економічної та соціальної єдності та поліпшенням охорони здоров'я; на глобальному рівні – передбачає захист навколишнього середовища та основних прав людини. Саме в цих аспектах порушується і вирішується важлива сучасна проблема підвищення корпоративної соціальної відповідальності [2]. Підкреслюючи роль бізнесу в досягненні сталого розвитку, Організація Об'єднаних Націй запустила Глобальний договір – документ, спрямований на те, щоб бізнес став партнером у досягненні соціальних та екологічних змін.

Соціально відповідальна поведінка індивідів, підприємств і держави є ознакою нормального функціонування суспільних відносин та умовою сталого розвитку країни. Поняття «соціальне» є багатоаспектним і не має чіткого визначення: на думку Ю. В. Корольової, його можна розглядати як «спосіб взаємодії індивідів як представників соціальних груп, класів і спільнот, їх статус і ролі в суспільстві» [3, с. 53]. В. Г. Бульба, розкриваючи його зміст, зазначає, що це «економічна і якісно організована сукупність суспільних відносин, тотожних політичним, духовним, ідеологічним та іншим соціальним процесам, які виражають відтворення підтримки і розвитку сутнісних цінностей людини як суб'єкта і об'єкта праці, пізнання та інших форм життєдіяльності» [4, с. 4].

Принцип добровільності має особливе значення. Партнерські відносини не можуть будуватися на основі примусу бізнесу з боку держави (наприклад, добровільно-примусова благодійність) [5, с. 48].

Особистісні цінності – це кінцева спрямованість інтересів і переваг людини. Вона є вихідним матеріалом для мотивації соціальної діяльності. Слід підкреслити, що істотною ознакою мотивації є її дієвість, яка органічно проникає в діяльність і різноманітні прояви діяльності та поведінки. Боротьба за те, щоб бути першим, є основним законом людського життя і єдиною мотивацією життя людини.

Соціальна відповідальність – це соціальний механізм контролю, що складається з таких структурних елементів:

- ✦ *архаїчного*, що включає духовність, традиції, звичай та норми;
- ✦ *соціального*, що включає зовнішні норми, правила та закони;
- ✦ *концептуального*, що складається з цінностей, орієнтирів, моральних принципів і переконань.

Окремо слід виділити *інституційні елементи*. В їх основі лежать інституційні механізми репрезентації та реалізації соціальної відповідальності.

Як елемент соціальної структури особистості соціальна відповідальність відтворює всю визначену систему.

Соціальна відповідальність особистості має такі *форми прояву* [6]:

✦ *пряма* (являє собою безпосереднє ставлення і вплив суб'єкта на об'єкт конкретного суспільного відношення (об'єкт соціальної дії)) і *зворотна* (означає відповідальний вплив об'єкта суспільного відношення на суб'єкта);

✦ *відкрита* (явна, очевидна, задекларована, а також така, що проявляється в поведінці носія соціально відповідальної дії) та *прихована* (форми суспільних відносин, за яких суб'єкт бажає уникнути відкритості, гласності та відвертості).

Ознаки соціальної відповідальності наведено на *рис. 1*.

Згідно з Міжнародним стандартом ISO 26000 «Керівництво із соціальної відповідальності» корпоративну соціальну відповідальність слід розглядати як відповідальність організації за вплив її рішень та діяльності на суспільство і навколишнє середовище через прозору та етичну поведінку, яка сприяє сталому розвитку, що включає здоров'я та добробут суспільства; враховує очікування зацікавлених сторін; відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки [8]. Впровадження соціально відповідальної діяльності підприємствами зобов'язує їх дотримувати-

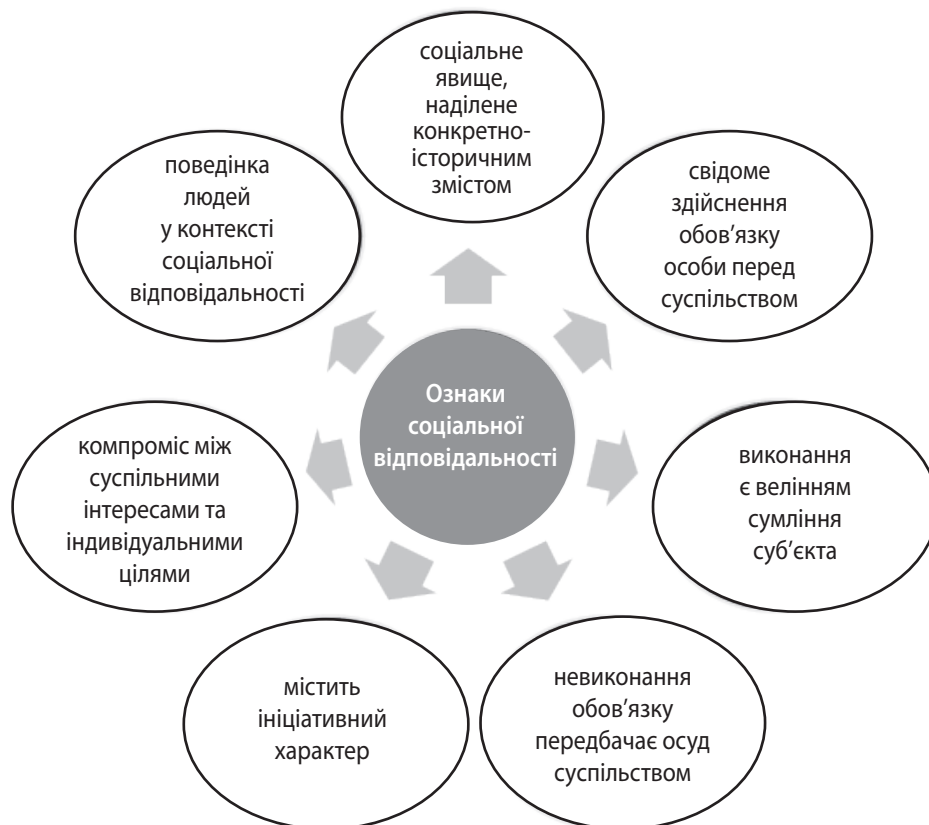

Рис. 1. Ознаки соціальної відповідальності

Джерело: сформовано авторами з використанням [7].

ся етичної діяльності, що сприятиме позитивним змінам якості життя населення. Соціальна відповідальність є своєрідним інструментом балансу, який допомагає врегулювати соціальні, екологічні та економічні проблеми компаній.

Підприємства приймають рішення про використання практик СВД під впливом багатьох факторів, зокрема:

1. *Етичне, або стале, споживання.* Зі зростанням населення планети зростає і тиск на обмежені природні ресурси, необхідні для задоволення збільшуваних споживчих потреб. В умовах економічної нестабільності в Україні також зростає нагальна потреба докорінно переосмислити культуру споживання та перейти до концепції сталого споживання.
2. *Глобалізація та ринкові принципи.* Економічна глобалізація сприяє зниженню витрат, розширенню асортименту та підвищенню якості товарів і послуг у всіх секторах економіки, включно із транспортом. Наукові, технологічні та культурні досягнення стають більш доступними. Проте дискусії про сталий розвиток в епоху глобалізації не вщухають.
3. *Інформування та освіта громадськості.* На сучасному етапі економічного розвитку зацікавлені сторони об'єднали свої зусилля та стали важливим засобом тиску на компанії.
4. *Навчання працівників у сфері ділової етики.* Мета такого навчання – навчити працівників приймати етичні рішення в будь-якій діловій ситуації, що може виникнути на роботі. Як наслідок це підвищує лояльність працівників до своєї організації та сприяє поліпшенню загального іміджу організації.
5. *Законодавство та регулювання.* Ще однією мотивацією для СВД є роль незалежних посередників, зокрема урядів. Їх роль полягає в тому, щоб гарантувати, що компанії не підривають загальне соціальне благо.

Світова практика засвідчує, що зусилля інститутів влади мають бути спрямовані на створення умов для забезпечення засад сталого розвитку через вдосконалення правового поля та створення і просування різних додаткових законодавчих ініціатив, покликаних переконати бізнес впроваджувати та розширювати практику СВД.

Розвитку СВД, окрім державних інститутів, багато в чому сприяють громадські інститути, неурядові організації, спілки та об'єднання. На рис. 2 наведено загальний перелік інституційних суб'єктів, здатних стимулювати сучасні вітчизняні підприємства до розвитку та реалізації засад СВД.

Наразі СВД підприємств перебуває на стадії становлення. На жаль, не всі компанії використовують норми соціально відповідальної діяльності з різних причин:

- ✦ підприємці не бачать необхідності в такій діяльності;
- ✦ деякі компанії не бачать значущості такої діяльності;
- ✦ існує значний брак фінансування;
- ✦ дехто вважає, що соціальна відповідальність – це обов'язок держави, а не підприємців.

Загалом СВД підприємств в Україні можна поділити на такі напрями (рис. 3).

Стимулювання суб'єктів господарювання до участі в соціальному розвитку людей є надзвичайно важливим, оскільки громадяни більшості країн світу вважають бізнес-сектор основним джерелом благодійної допомоги. Досвід показує, що соціальна відповідальність корисна всім – підприємству, країні, суспільству, тому реалізація цільових соціальних проектів так само важлива, як і відратування з державного бюджету на соціальні потреби.

В Україні зниження податків є найбільш вагомим стимулом для впровадження програм соціальної відповідальності. Друге та третє місця в рейтингу стимулів посідають, відповідно, зменшення адміністративного тиску та програми місцевої влади (табл. 1). Запровадження таких стимулів може

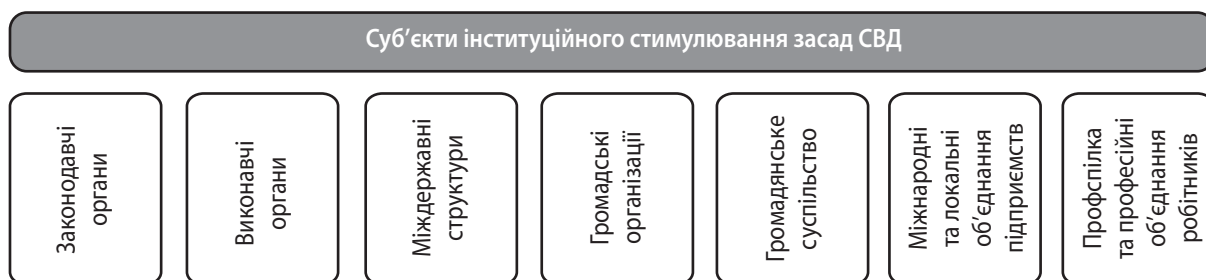

Рис. 2. Суб'єкти інституційного стимулювання засад СВД

Джерело: сформовано авторами за [8].

Рис. 3. Напрями СВД підприємств в Україні

Джерело: сформовано авторами з використанням [7].

Таблиця 1

Потенційні стимули для програм СВД підприємства

Стимул	Малі підприємства	Середні підприємства	Великі підприємства
Зниження податків	73,3	80,2	73,5
Зниження адміністративного тиску	51,2	56,7	48,4
Пропозиції з реалізації програм соціальної відповідальності	21,6	25,6	37,0
Розширення банку соціальних та інформаційних програм	14,9	18,1	17,9
Висвітлення у ЗМІ	17,2	14,5	15,7
Більш тісні зв'язки з неприбутковими організаціями	6,6	4,6	6,2

Джерело: складено авторами з використанням [10].

підвищити конкурентоспроможність, мінімізувати ризик втрати капіталу відомих брендів українських виробників, забезпечити стійкі лідерські позиції на національному та міжнародних аграрних ринках, «трансформувати» соціальні проблеми на визначених територіях у додатковий дохід для суб'єкта господарювання шляхом трансформації соціально-економічних зв'язків та формування інтегрованих сторінок. Необхідно формувати громадську думку щодо пріоритетних напрямів розвитку, таких як можливість «трансформації» соціальних проблем у додатковий дохід для суб'єкта господарювання через трансформацію соціально-економічних зв'язків та формування інтегрованих сторінок.

Процес створення механізму активізації соціально відповідальної діяльності включає в себе поєднання внутрішньої мотивації СВД і зовнішнього стимулювання до впровадження (рис. 4).

В економічній літературі механізм розглядають як сукупність організаційних і економічних важелів, що чинять вплив на економічні та організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє досягненню певних цілей [11, с. 108].

Сучасне визначення механізму трактується як система основних форм, методів і важелів використання економічних законів, розв'язання суперечностей у способі виробництва, реалізації власності, а також узгодження її інтересів з інтересами групи, класу та суспільства з метою всебічного розвитку людини [12]. Таким чином, структури управління формуються під впливом конкретних умов господарювання, призначені для підприємства та досягнення його цілей і є специфічними інструментами, які можуть бути використані для організації та досягнення цілей у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

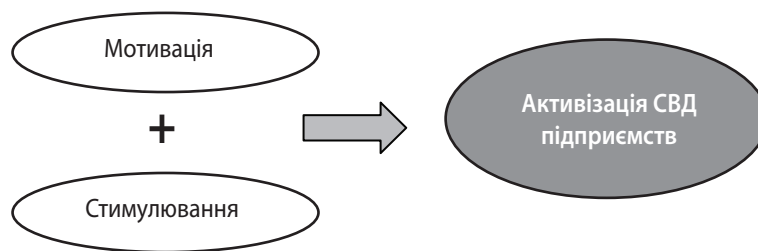

Рис. 4. Процес активізації СВД підприємств

Джерело: авторська розробка.

Таким чином, розгляд основних принципів формування механізму активізації вважається початковим етапом науково обґрунтованого відображення ідей щодо шляхів підвищення СВД підприємства. Активізація не є відокремленою, а являє собою органічну частину системи управління підприємством загалом. Основними передумовами розробки механізму активізації СВД підприємства є наявність складових його ефективної роботи, які наведені на рис. 5.

Отже, основною метою формування та впровадження механізму активізації СВД на підприємстві є впровадження, використання та дотримання соціальних відносин, правил і соціальних норм соціальними суб'єктами, а також є соціальним явищем, яке в разі їх порушення застосовує передба-

чені цими нормами засоби впливу на порушника. А під механізмом активізації пропонується розуміти систему методів, форм, важелів впливу на діяльність підприємства з метою підвищення його ефективності (рис. 6).

Механізм активізації СВД підприємства представлено як взаємопов'язану сукупність структурних елементів зі зворотним зв'язком, що, на відміну від відомих, включає два блоки: «Теоретичні засади» та «Практична реалізація». Використання запропонованого механізму дозволить посилити процес впровадження СВД на українських підприємствах і сприятиме зміцненню позицій України у сфері соціально відповідального бізнесу, що важливо для забезпечення сталого розвитку.

Рис. 5. Передумови, що забезпечують ефективну реалізацію механізму активізації СВД підприємства

Джерело: сформовано авторами з використанням [12].

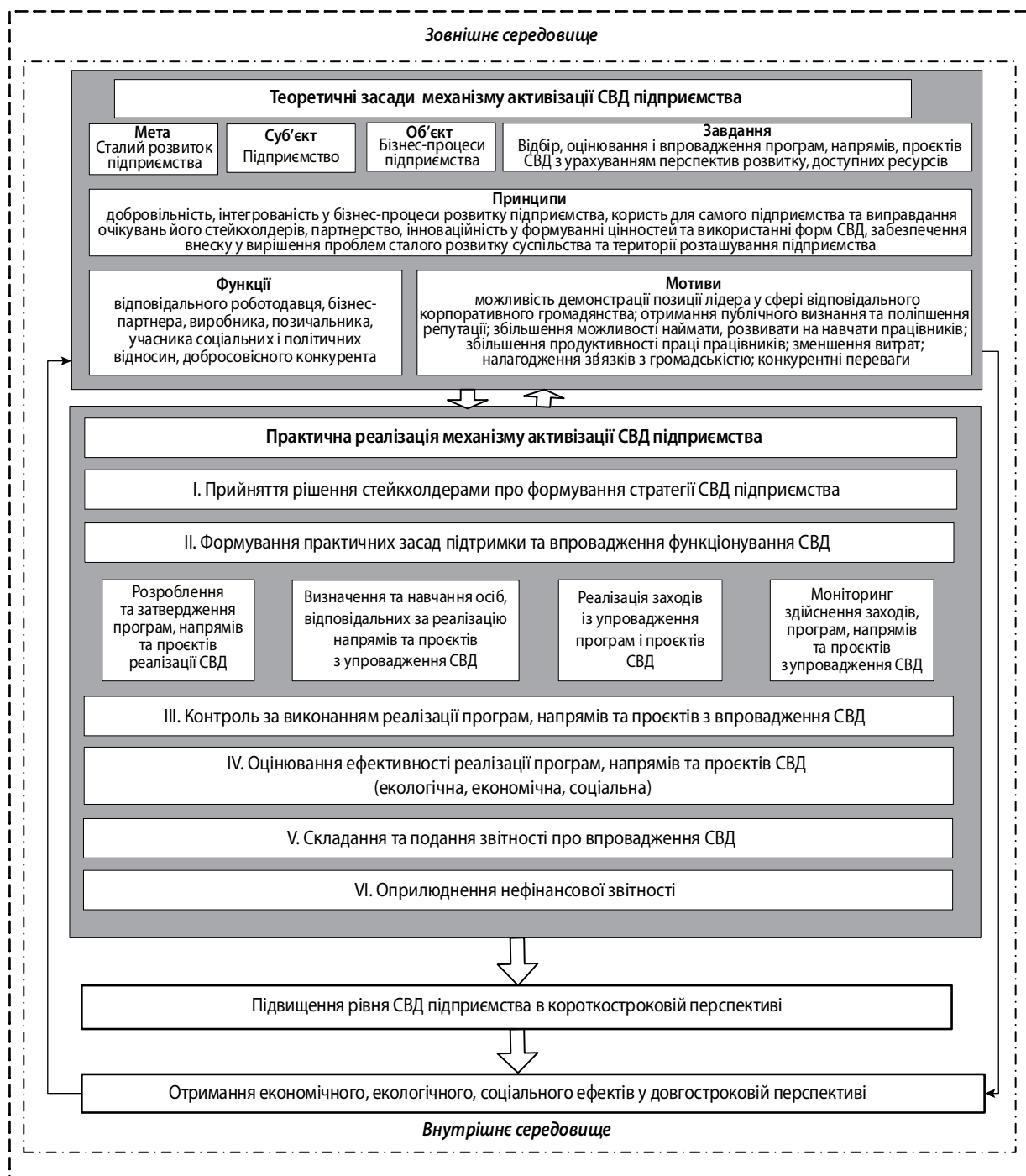

Рис. 6. Механізм активізації СВД підприємства в Україні

Джерело: авторська розробка.

ВИСНОВКИ

Дослідження сучасних тенденцій ділової активності в розвинених країнах свідчить, що впровадження принципів соціально відповідальної діяльності (СВД) підприємства набуває загального визнання як обов'язкова концепція для всіх суб'єктів господарювання, незалежно від структури власності та розміру компанії. З кожним роком усе більше національних компаній беруть участь в ініціативах із соціальної (нефінансової) звітності.

За результатами аналізу наукових думок і власних спостережень узагальнено причини, стимули та результати впровадження концепції соціальної відповідальності діяльності українськими компаніями та сформовано механізм активізації СВД сучасного підприємства в Україні.

Зміцнення позицій України у сфері соціально відповідального бізнесу важливе для сталого економічного та соціального розвитку країни. Для досягнення цієї мети слід зосередитися на декількох ключових аспектах:

- ✦ *впровадження стандартів соціальної відповідальності*. Підтримка бізнес-середовища, що сприяє етичним практикам, включно з чесними стосунками з працівниками, клієнтами, постачальниками та іншими зацікавленими сторонами;
- ✦ *збільшення транспарентності*. Прозорість у фінансових операціях та управлінні допомагає збільшити довіру як серед інвесторів, так і серед споживачів. Відкритість і чесність стають ключовими принципами управління бізнесом;
- ✦ *розвиток екологічної стійкості*. Зменшення негативного впливу підприємств на навколишнє середовище та впровадження екологічно чистих технологій сприяє збереженню природних ресурсів та поліпшенню якості життя;
- ✦ *забезпечення добробуту працівників*. Забезпечення гідних умов праці, соціальних гарантій, а також можливостей для професійного та особистісного розвитку сприяє задоволенню працівників та зменшенню соціальної нерівності;
- ✦ *партнерство з урядом і громадськістю*. Співпраця з урядом, громадськістю та неурядовими організаціями може збільшити вплив бізнесу на вирішення соціальних проблем і створити сприятливий клімат для сталого розвитку.

Зосередження на цих аспектах допоможе Україні вибудувати позитивний образ на міжнародній арені та підтримати сталий розвиток країни через розширення соціально відповідального бізнесу.

Дотримуючись соціально відповідального ведення бізнесу, країни зможуть забезпечити сталий розвиток економіки як на державному, так і на міжнародному рівнях, адже прогрес у формуванні конкурентоспроможних позицій досягається тільки при злагоджених відносинах із громадськістю та навколишнім середовищем, а більшість соціально відповідальних дій створюють тісні взаємозв'язки між країнами світу, посилюючи інтеграційні та глобалізаційні процеси, які створюють прямий шлях у надрозвинене суспільство.

Подальші дослідження будуть направлені на розробку шляхів реалізації сформованого механізму активізації соціально відповідальної діяльності підприємства в Україні. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність : навч. посіб. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 180 с.
2. Зелена книга. Створення умов для поширення соціальної відповідальності бізнесу в Європі

- (Публікація Європейської Комісії). Брюссель, 2001. 34 с. URL: <http://svb.ua/publications/stvoreniya-umov-dlya-poshirennyasotsialnoi-vidpovidalnosti-biznesu-vevropi-zelena-kni>
3. Корольова Ю. В. Джерела права в аспекті їх соціального виміру. *Держава і право. Серія «Юридична наука»*. 2015. Вип. 67. С. 51–59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jurnaukdir_2015_67_7
 4. Бульба В. Г. Соціальні функції держави як фундаментальна категорія державно-управлінської науки. *Публічне управління: теорія та практика*. 2011. № 4. С. 3–9.
 5. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні : Національна доповідь / К. О. Ващенко, З. С. Варналій, В. Є. Воротін та ін. Київ : Держкомпідприємство, 2008. 226 с
 6. Колот А. М. Соціальна відповідальність людини як чинник стійкої соціальної динаміки: теоретичні засади. *Україна: аспекти праці*. 2011. № 3. С. 3–9. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/90da5709-ddbb-405c-9375-fef2d160fbeb/content>
 7. Головінов О. М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 2. С. 187–192. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/88596/27-Golovinov.pdf?sequence=1>
 8. Стандарт ISO 26000:2010 «Керівництво із соціальної відповідальності». URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=91617
 9. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження. Доповідь ООН. URL: http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf
 10. Ляшук К. П. Моделі корпоративної соціальної відповідальності. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 6. Т. 1. С. 103–106. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-276-6-110-113>
 11. Козаченко Г. В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством. *Економіка. Менеджмент. Підприємство*. 2003. № 11. С. 107–109.
 12. Попадюк О. В., Лучик О. І. Принципи та механізм соціальної відповідальності в умовах стратегічного управління підприємством. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 36. С. 235–246. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure36-38>

REFERENCES

- Bulba, V. H. "Sotsialni funktsii derzhavy yak fundamentalna katehoriia derzhavno-upravlinskoi nauky" [Social Functions of the State as a Fundamental Category of Public Management Science]. *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, no. 4 (2011): 3-9.
- Holovinov, O. M. "Sotsialna vidpovidalnist biznesu: ukrainski realii i problemy" [Social Responsibility of Business: Ukrainian Realities and Chal-

- lenges]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 2 (2014): 187-192. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/88596/27-Golovinov.pdf?sequence=1>
- Kolot, A. M. "Sotsialna vidpovidalnist liudyny yak chynnyk stiikoi sotsialnoi dynamiky: teoretychni zasady" [Human Social Responsibility as a Factor of Sustainable Social Dynamics: Theoretical Foundations]. *Ukraina: aspekty pratsi*, no. 3 (2011): 3-9. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/90da5709-ddbb-405c-9375-fef2d160fbeb/content>
- Korolova, Yu. V. "Dzherela prava v aspekti yikh sotsialnoho vymiru" [Sources of Law in Terms of their Social Dimension]. *Derzhava i pravo. Seriya «Yurydychna nauka»*, iss. 67 (2015): 51-59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/jurnaukdir_2015_67_7
- Kozachenko, H. V. "Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm yak instrument upravlinnia pidpriemstvom" [Organizational and Economic Mechanism as an Enterprise Management Tool]. *Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo*, no. 11 (2003): 107-109.
- Liashuk, K. P. "Modeli korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti" [Models of Corporate Social Responsibility]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, vol. 1, no. 6 (2019): 103-106. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-276-6-110-113>
- Okhrimenko, O. O., and Ivanova, T. V. *Sotsialna vidpovidalnist* [Social Responsibility]. Kyiv: NTUU «KPI», 2015.
- Popadiuk, O. V., and Luchyk, O. I. "Pryntsypy ta mekhanizm sotsialnoi vidpovidalnosti v umovakh stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvom" [Principles and Mechanism of Social Responsibility in Strategic Management of Enterprise]. *Infrastruktura rynku*, no. 36 (2019): 235-246. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-38>
- "Sotsialna vidpovidalnist biznesu: rozuminnia ta vprovadzhennia. Dopovid OON" [Corporate Social Responsibility: Understanding and Implementation. UN Report]. http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf
- "Standart ISO 26000:2010 «Kerivnytstvo iz sotsialnoi vidpovidalnosti»" [Standard ISO 26000:2010 "Management on Social Responsibility"]. https://online.budstandart.com.ua/catalog/doc-page.html?id_doc=91617
- Vashchenko, K. O. et al. *Pro stan ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini: natsionalna dopovid* [On the State and Prospects of the Development of Entrepreneurship in Ukraine: A National Report]. Kyiv: Derzhkompriemnytstvo, 2008.
- "Zelena knyha. Stvorennia umov dlia poshyrennia sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu v Yevropi (Publikatsiia Yevropeiskoi Komisii)" [Green Book. Creating Conditions for the Spread of Social Responsibility of Business in Europe (Publication of the European Commission)]. Briussel, 2001. <http://svb.ua/publications/stvorennia-umov-dlya-poshirenniasotsialnoi-vidpovidalnosti-biznesu-vevropi-zelena-kni>

Науковий керівник – Карпенко О. О., доктор економічних наук, професор, перший проректор «Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая» (Київ)